

A közigazgatási jogi szankció.

Dr. Iván Dániel
tanársegéd

Az előadás felépítése

- I. Bevezetés**
- II. A közigazgatási jogi szankció fogalmi elemei**
- III. A közigazgatási jogi szankció csoportosítása**

1.

I. Bevezetés

Szankció és felelősség

- A jogi szabályozás akkor működőképes, ha a **jogellenes magatartásnak következménye van**. Ha ez nem valósul meg, akkor a jog nem képes betölteni szerepét a társadalomban.
- A **jogkövetkezmények (joghatás)** lehetnek a jogi norma címzettje számára **kedvezők (favorábilis)** vagy **hátrányosak (onerózus)**. A szankció tipikusan hátrányt okozó jogkövetkezmény.
- Jelentősége, hogy a hátrányos jogkövetkezményekben fejeződik ki a jognak a társadalom életébe történő beavatkozása: a **jogszerűtlen helyzeteket rendezni kell**.

Szankció és felelősség

- A **jogszerűtlen helyzetek jogi eszközökkel történő rendezése mögött** minden esetben a **közhatalom**, végső soron az állam áll. A jogi normák megalkotása és alkalmazása, illetve a jogalkalmazás során kényszer alkalmazása közhatalom birtokában gyakorolható. A **szankció alkalmazása** vagy ennek **kilátásba helyezése** a jogalkalmazási folyamatban a **hatékony jogérvényesítés eszköze**.
- A **szankció** mellett a **jogi normák által előírt magatartásszabályoktól való eltérés következménye, hogy jogi felelősség keletkezik**

A szankcióról általában

- A szankció rendeltetése, hogy a **jogszabály címzettjeit**, amennyiben letérnének róla, **viSSzakényszerítse** a jogszabály által **meghatározott útra**, vagy ha ez nem, lehetséges, az erről az útról letérőket utólag számukra **kedvezőtlen (jog)következményekkel sújtsa**.
- A szankció jelentette **hátrány** (malum) **kétféle lehet**:
  - **i) maga a jogsértő személy köteles valamit megtenni**, Pl.: az adóságot kamataival visszafizetni vagy a birtoksértéssel létrejött állapotot felszámolni.
  - **ii) a jogsértő személynek nincs önálló cselekvési lehetősége, vele szemben cselekszenek**. Pl.: behajtják a be nem fizetett pénzbírságot.

A szankció három csoportja:

- **a) polgári jogi**,
- **b) büntetőjogi**
- **c) közigazgatási jogi**

A szankció, mint normaelem

Lex	Érvénytelenítés	Büntetés	Lényege, példa
lex plus quam perfecta	+	+	A szabályellenes cselekmény nemcsak semmis, de az elkövetőt még büntetéssel is sújtja a szabály (Pl.: kettős házasság)
lex perfecta	+	-	Megtagadja a szabályellenes cselekmény érvényét (Pl.: cselekvőképtelen személy ügylete)
lex minus quam perfecta	-	+	Szabály tiltja az ügyletet, joghátránnyal (büntetéssel) sújtja az ügyletet megkötő felet, de az ügyletet érvényesnek ismeri el. (Pl.: engedély nélküli árusítás)
lex imperfecta	-	-	A benne foglalt parancs megszegéséhez semminemű szankciót nem fűz. (De ez nem jelenti azt, hogy a szabály minden féle jogkövetkezmény nélkül maradna.) (Pl.: naturalis obligatio (pl. kártyaadósság))

II. A közigazgatási jogi szankció fogalmi elemei

A közigazgatási jogi szankció

- A **közigazgatási jogi szankció** fogalmát a közigazgatási jog normáinak megsértése esetén erre reakcióként a **közigazgatási szervek által közhatalom birtokában alkalmazott** szankcióként határozhatjuk meg.
- A **közigazgatási jogi szankció elsődleges funkciója a jog érvényesítése**, ami egyben a közigazgatási jog sajátossága is. **Más jogágakban** a szankció funkciója elsődlegesen nem a jogérvényesítés, hanem a **felelősség érvényesítése**.
- **A közigazgatási jogi szankció fogalmi elemei:**
  - **i)** jogellenes magatartásra reagál
  - **ii)** hátrányt okoz
  - **iii)** kikényszeríthető közhatalommal
  - **iv)** közigazgatási szervek alkalmazzák
  - **v)** megfelelő – szabályozott – eljárásban kerül alkalmazásra

Kikényszeríthető
közhatalommal

Hátrányt okoz

Közigazgatási
szervek alkalmazzák

Jogellenes
magatartásra reagál

Megfelelő –
szabályozott –
eljárásban kerül
alkalmazásra

A közigazgatási
jogi szankció
fogalmi elemei

A közigazgatási jogi szankció fogalmi elemei I. / Jogellenes magatartásra reagálás I.

- A szankció tehát feltételezi, a jogi norma címzettjének **jogellenes magatartását**, vagyis azt hogy a jogi normába vagy a jogi norma alkalmazásával kibocsátott aktusba foglalt **kötelezettségének önként nem tesz eleget. Ezzel megvalósítja a jogellenes magatartást**, amelyre a szankció azzal a céllal reagál, hogy a jogot érvényesítse, miközben hátrányt okoz a jogsértőnek.

A közigazgatási jogi szankció fogalmi elemei II.

/ Jogellenes magatartásra reagálás II.

- A címzett jogellenes magatartását azért kell hangsúlyozni, mert **a közigazgatásnak van lehetősége hátrányt okozni önmagában, a címzett jogellenes magatartása nélkül is.** A közigazgatás a **közérdek érvényesítése során**, törvényesen okozhat hátrányt, kárt a jogalanyoknak (Pl.: kisajátítás, önkormányzati adóhatóság súlyadó fizetési kötelezettséget megállapító határozata életveszélyessé vált épületet elrendelő bontási határozat $\leftrightarrow$ az engedély nélkül felépített épület bontását elrendelő határozat már szankció, mert jogellenes magatartásra reagál)
- A szankciót **el kell határolni** a címzett számára szintén hátrányos **onerózus aktusoktól**, Ezek – a szankcióhoz hasonlóan - hátrányt okoznak, de az aktus nem jogellenes magatartásra reagál

A közigazgatási jogi szankció fogalmi elemei III. / Hátrány okozás I.

- A hátrány okozása a címzett **jogainak** vagy **érdekeinek sérelmét** jelenti.
- Hátrányt okozhat **a közigazgatás szankció alkalmazása nélkül is**, sőt a közigazgatás tevékenységének egyik lényeges jellemzője, hogy törvényesen okozhat hátrányt, (tehát a hátrány mellett ezért fontos a többi fogalmi elem is).

Fajtái:

- **i)** személyi hátrány
- **ii)** vagyoni hátrány
- **iii)** jogi hátrány

A közigazgatási jogi szankció fogalmi elemei

IV. / Hátrány okozás II. / Vagyoni hátrány

- A közigazgatási jogban **leggyakoribb a vagyoni hátrány** okozása.
- **a) Vagyoni hátrányt okoz a bírság**
- **b) Vagyoni hátrányt okozhat számos tevékenység végzése, vagy az attól való tartózkodás** (Pl.: egy szabálytalanul működő üzlet vagy üzem működésének korlátozása vagy betiltása → étterem, üzlet bírságozható vagy bezáratható a fogyasztóvédelmi vagy a közegészségügyi szabályok megsértése esetén).
- **c) Vagyoni hátrányt okoz, ha a címzettnek saját költségére kell elvégeznie egy cselekményt, illetve azt helyette, de az ő költségére elvégzik** (Pl.: a birtokháborító köteles az általa jogtalanul felszerelt zárat, kaput, akadályt eltávolítani).
- **d) vagyoni hátrányt okoz valamely tárgy megsemmisítésének kötelezettsége** (P.: engedély nélkül felépített építmény elbontása).

A közigazgatási jogi szankció fogalmi elemei

V. / Hátrány okozás III. / Személyi hátrány

Jellemzői:

- A személyi hátrány egyik jellemzője, hogy **címzettje csak természetes személy** lehet, mert a hátrányozás e fajtája a **személyes szabadságot érinti**.
- A személyi szabadságot érintő közigazgatási jogi szankció **minden esetben csak** annak **korlátozását jelentheti**.
- A személyes szabadság megvonása olyan súlyos hátrányt okoz, hogy **ennek elrendelésére csak a bíróságok jogosultak**.
- A személyi hátrány további jellemzője, hogy a **vagyoni viszonyokon kívül esik**.
- Pl.: Személyi hátrányt okoz, ha az intézkedő rendőr a személyazonosságát igazolni képtelen személyt előállítja, vagy ha a footballstadionban rendszeresen rendzavarással magát kitüntető szurkolót eltiltják a sportesemény látogatásától, vagy a kötelező védőoltást elmulasztó személy erre történő kötelezése is (lényeges, hogy ne érintsen vagyoni viszonyt, mert akkor vagyoni a hátrány)

A közigazgatási jogi szankció fogalmi elemei

VI. / Hátrány okozás IV. / Jogi hátrány

- Ezekben az esetekben a **címzett elveszíti egy jogát.**
- Itt is lényeges azonban, hogy a **jogvesztés ne érintse a vagyoni viszonyokat.**
- Pl.: A közlekedési szabályokat súlyosan sértő gépjárművezetőtől bevonják a gépjárművezetői engedélyét.

A közigazgatási jogi szankció fogalmi elemei

VII. / Kényszer alkalmazás I.

- A közigazgatás döntéseinek érvényesítése céljából végső esetben drasztikus eszközökhöz folyamodhat, **törvényesen kényszert alkalmazhat.**
- Kényszert a közigazgatás **nem csak a szankcionálással összefüggésben** alkalmaz. Ugyanakkor, **szankció alkalmazásakor minden esetben jelen van** a kényszer vagy annak lehetősége.
- Sok esetben a közigazgatás akaratának érvényesítéséhez elegendő a **kényszer alkalmazásának a kilátásba helyezése.** Ekkor a kényszer csak elvont formában van jelen, nem realizálódik.

A közigazgatási jogi szankció fogalmi elemei

VIII. / Kényszer alkalmazás II.

- A közigazgatás **állami kényszert alkalmaz** és az állami kényszernek mindig **törvényesnek kell lennie**.
- Az **alkotmányos rend**, a jogi szabályozás minden esetben **korlátozza az államhatalmat**, hogy a hatóságok csak a **jog által megengedett esetekben** alkalmazhassanak **kényszert**, illetve az ilyen esetekben a kényszer elszenvedői az esetleges jogsértések ellen **jogorvoslattal élhessenek** a megfelelő fórumokon.
- A közigazgatást tehát nem csak a jog, hanem jól működő ellenőrző rendszer is korlátok közé szorítja, a közigazgatás által gyakorolt állami kényszer nem lehet korlátlan.

A közigazgatási jogi szankció fogalmi elemei

IX. / Közigazgatási szervek általi alkalmazás I.

- **A közigazgatási hatóságok jogalkalmazó tevékenységét el kell határolni a bíróságok jogalkalmazó tevékenységétől.**
- Az 1950. november 4.-én elfogadott Emberi Jogok Európai Egyezménye kimondja, hogy **büntető és polgári ügyekben** bírászkodni egyaránt csak törvény által létrehozott **független és pártatlan bíróságok jogosultak**, ugyanakkor a bírói út kizárólagossága életképtelen, és a **kisebb súlyú cselekmények ügyében a közigazgatás hatékonyabban hoz döntéseket**. Így jut jelentőséghez a közigazgatási szervek jogérvényesítő tevékenysége, amelynek célja többek között a **közigazgatási jog megsértése esetén szankciók alkalmazása**.

A közigazgatási jogi szankció fogalmi elemei

X. / Közigazgatási szervek általi alkalmazás II.

- Az Ákr., törvény vagy kormányrendelet felhatalmazása alapján nem közigazgatási feladat ellátására létrehozott szervezeteket, köztestületeket vagy személyeket is közigazgatási hatóságnak mond ki.
- Következésképp a **közigazgatási jogi szankciókat jogszabályi felhatalmazás alapján a kvázi közigazgatási szervek (paraadminisztratív szervek) is alkalmazhatják.**

A közigazgatási jogi szankció fogalmi elemei XI. / Megfelelő – szabályozott – eljárásban történő alkalmazás

- A közigazgatási jogi szankció **szabályozott eljárásban** kerül alkalmazásra.
- A szankció alkalmazásához **nemcsak a közigazgatási anyagi jog normái** nélkülözhetetlenek, hanem annak az **eljárási rendnek a szabályai is**, melyben ezeket a jogalkalmazó kiszabja.
- **Ákr. szabályai.**

III.

A közigazgatási jogi szankciók csoportosítása

A közigazgatási jogi szankciók csoportosítása I.

A szankciókat csoportosíthatjuk az alapján, hogy:

- **1. Szankció hogyan fejt ki hatását**
  - a) absztrakt (elvont, tételezett) szankció
  - b) konkrét (realizált) szankció
- **2. Ki a szankció címzettje**
  - a) természetes személy
  - b) jogi személy
  - c) jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet

A közigazgatási jogi szankciók csoportosítása II.

A szankciókat csoportosíthatjuk az alapján, hogy (folyt.):

- **3. A szankció milyen hátrányt okoz**
  - a) vagyoni hátrány
  - b) személyi hátrány
  - c) jogi hátrány
- **4. Milyen a jogsértő magatartást tanúsító személy tudati állapotának a jogsértő magatartásához való viszonyulása**
  - a) objektív szankció
  - b) szubjektív szankció

A közigazgatási jogi szankciók csoportosítása III.

A szankciókat csoportosíthatjuk az alapján, hogy (folyt.):

- **5. Milyen jogi normák megsértésére reagálnak**
  - a) anyagi jogi szankciók
  - b) eljárási (alaki) jogi szankciók
- **6. Mi a szankciók funkciója**
  - a) kikényszerítő szankció
  - b) eltiltó szankció
  - c) korrekciós szankció
  - d) reparatív szankció
  - e) eredményt korigáló szankció
  - f) represszív szankció

A közigazgatási jogi szankciók csoportosítása IV.

/ 1. Szankció hogyan fejt ki hatását

1. Szankció hogyan fejt ki hatását:

- **a) absztrakt (elvont, tételezett) szankció** → azt jelenti, hogy a szankció alkalmazásának a lehetősége megjelenik a jogi szabályozásban és ennek a jogérvényesülésben betöltött szerepe a jogi norma előírásinak betartását eredményezi (önkéntes jogkövetés), azaz ha a jogi norma előírásait szankció alkalmazása nélkül érvényesítik, a szankció csak elvontságában érvényesül, hisz azt nem a hatóságok egy konkrét ügyben érvényesítik, hanem az ügyfél önkéntesen (Pl.: szankciótól való félelme miatt → lélektani hatása van). A jogviszony változása előtt fejt ki a hatását.
- **b) konkrét (realizált) szankció** → Azokban az esetekben beszélhetünk róla, amikor a jog érvényesítésére a szankció tényleges alkalmazásával kerül sor, azaz állami, közigazgatási beavatkozás kényszeríti ki a jogkövetést, tehát nem az ügyfél önkéntes jogkövetése. A konkrét szankció konkrét ügyhöz és címzetthez, egyedi esethez kötődik, amikor konkrét közigazgatási hatóság egyedi aktussal sújtja szankcióval a jogsértőt, alkalmazva a szankciót kilátásba helyező jogi norma előírásait. A jogviszony változása után fejt ki a hatását.

A közigazgatási jogi szankciók csoportosítása V. / 2. Ki a szankció címzettje

2. Ki a szankció címzettje:

- a) **természetes személy** → szabálysértési, közszolgálati jogi szankciók címzettjei tipikusan természetes személyek
- b) **jogi személy + c) jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet** → ágazati jogi szankciók címzettjei lehetnek jogi személyek vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek (Pl.: környezetvédelem, fogyasztóvédelem), de lehetnek persze természetes személyek is a címzettek.

A közigazgatási jogi szankciók csoportosítása

VI. / 3. A szankció milyen hátrányt okoz

3. A szankció milyen hátrányt okoz:

- a) vagyoni hátrány
- b) személyi hátrány
- c) jogi hátrány

Részletesen lásd szankció fogalmi elemeinél

A közigazgatási jogi szankciók csoportosítása VII.

/ 4. Milyen a jogsértő magatartást tanúsító személy tudati állapotának a jogsértő magatartásához való viszonyulása I.

4. Milyen a jogsértő magatartást tanúsító személy tudati állapotának a jogsértő magatartásához való viszonyulása:

- **a) objektív szankció** → a jogi szabályozás egyetlen egy feltételt szab a szankció alkalmazásához, ez a jogsértés ténye. A jogi norma megsértése esetén elegendő ennek a ténynek a megállapítása. A jogsértő vétkességét vagy felróhatóságát figyelmen kívül kell hagyni.
- **b) szubjektív szankció** → nem elegendő a jogsértés tényének megállapítása, amellet az is fontos, hogy a jogsértő tevékenysége vétkes, felróható legyen.
- A közigazgatási jog szankciórendszerének sajátossága az objektív szankciók alkalmazása. Más jogágakban ritka az objektív szankciók tételezése (Pl.: polgári jog, büntetőjog → szubjektív szankciók).

A közigazgatási jogi szankciók csoportosítása VIII.

/ 4. Milyen a jogsértő magatartást tanúsító személy tudati állapotának a jogsértő magatartásához való viszonyulása II.

- A közigazgatási jogi szankció funkciója kapcsán már említésre került, hogy az nem csak a felelősségre vonás, hanem a jog érvényesítése. Ennek a kívánalomnak felel meg leginkább az objektív szankció. Az **objektív szankciók alkalmazása a közigazgatási jog egyik jellegzetessége.**
- Az objektív szankció tételezése a **jogalkalmazás során számos előnnyel szolgál** → szankció kiszabásához elegendő a jogsértés tényének megállapítása, nem kell tehát a bizonyítási eljárás során vizsgálni a vétkességet, illetve a felróhatóságot. Ez teszi lehetővé, hogy **szervezetekkel szemben is hatékony legyen a jogérvényesítés.** Az objektív szankciók inkább a generális prevenciót szolgálják, míg a szubjektív szankciók a speciálisat.

A közigazgatási jogi szankciók csoportosítása IX.

/ 5. Milyen jogi normák megsértésére reagálnak

5. Milyen jogi normák megsértésére reagálnak:

- **a) anyagi jogi szankciók** → i) szabálysértési szankciók (közigazgatás-ellenes bcs. + (kihágások) bagatell bcs.) ii) speciális anyagi jogi szankciók (ágazati bírság – felügyeleti bírság; eltiltó, korlátozó, korrekciós szankciók – igazgatás korlátozások). A közigazgatási jog anyagi jogi normáival és az anyagi jog alkalmazása során kiadott aktusokkal ellentétes magatartás esetén a jogi norma anyagi jogi szankciókat helyez kilátásba.
- **b) eljárási (alaki) jogi szankciók** → Az alaki jogi normák és az ezek alapján hozott jogalkalmazói döntések megsértésére eljárásjogi szankciók reagálnak. Többnyire a Ákr. szabályozza a közigazgatási jogban. Ezekkel az eljárásjogi szankciókkal próbálja meg rábírní a hatóság az ügyfelet és az eljárás egyéb résztvevőit kötelezettségeik teljesítésére a hatósági eljárásban. (Pl.: Van vagyoni vonzatút, mint például az eljárási bírság. Személyi hátrányt okoz az elővezettetés azzal szemben, aki az idézésre ismételten, figyelmeztetés ellenére sem jelenik meg, vagy a tárgyalás rendjét zavaró személy kiutasítása a tárgyalásról).

A közigazgatási jogi szankciók csoportosítása X.

/ 6. Mi a szankciók funkciója I.

6. Mi a szankciók funkciója:

- Az egyes jogágak, illetve szankciórendszerük abban különbözik egymástól, hogy a reparatív, valamint a represszív szankciók aránya hogyan alakul. A büntetőjogot a represszív szankciók jellemzik, míg a magánjogot a helyreállító szankciók. A közigazgatási jog mindkét szankciótípusban bővelkedik, sőt más fajták is megjelennek.

A közigazgatási jogi szankciók csoportosítása X.

/ 6. Mi a szankciók funkciója I.

6. Mi a szankciók funkciója:

- **a) kikényszerítő szankció** → Célja a jogi normába vagy az egyedi jogalkalmazói aktusba foglalt magatartásszabály tanúsítására bírni a címzettet. Alkalmazásának feltétele, hogy az említett magatartásszabályt a címzett önként még nem teljesítette, de a magatartás még megvalósítható. Ilyenek **pl.:** a végrehajtási szankciók (szabályszerű ismételt idézésre figyelmeztetés ellenére meg nem jelenő személy elővezettetése.)
- **b) eltiltó szankció** → Célja a már megvalósult jogellenes magatartás megszüntetése. Akkor alkalmazható, ha a jogellenes tevékenység már megtörtént és folyamatos, meg nem történné tenni nem lehet, viszont megszüntetése a jövőre nézve (ex nunc) lehetséges. Az eltiltó szankció a jogellenes magatartás, tevékenység abbahagyására kötelez. Alkalmazása akkor célszerű, ha más módon a jogellenes magatartás folytatását megakadályozni nem lehet. (**pl.:** fogyasztóvédelmi jsz.-okak megsértő étterem bezárásának elrendelése)

A közigazgatási jogi szankciók csoportosítása

XI. / 6. Mi a szankciók funkciója II.

6. Mi a szankciók funkciója (folyt.):

- **c) korrekciós szankció** → Célja a jogellenes tevékenység módosítása úgy, hogy megszüntesse annak jogellenes vonásait. Akkor alkalmazható, ha nem a tevékenység egésze a jogellenes, hanem csak annak egy, vagy néhány vonása. Ebben az esetben a jogellenes magatartás már megkezdődött és folyamatos, de nem szükséges abbahagyni a jogszerű állapot helyreállításához, elegendő azon változtatni → nincs szükség eltiltó szankció alkalmazására. **(Pl.:** egy egyébként jogszerű tevékenységet csak a megengedett eszközökkel vagy a megfelelő körülmények között végezzenek. Állatvédelmi bírság kiszabása helyett vagy mellett a hatóság kötelezi az állattartót a hiányosságok pótlására, melynek ha eleget tesz folytathatja a tevékenységet.).

A közigazgatási jogi szankciók csoportosítása

XII. / 6. Mi a szankciók funkciója III.

6. Mi a szankciók funkciója (folyt.):

- **d) reparatív szankció** → Célja a helyreállítás, megelőző állapot helyreállítása (in integrum restitucio). Akkor alkalmazható, ha a jogellenes magatartásnak eredménye van, és ezt az eredményt kell meg nem törtéنتté tenni. Csak az eredmény tehető meg nem törtéنتté, a jogellenes magatartás már nem (**pl.:** jsz.ellenesen létrehozott tárgy elkobzása).
- **e) eredményt korrigáló szankció** → Célja a jogellenes magatartás eredményeképpen létrejött helyzet vagy produktum kijavítása, mert a megsemmisítésére nincs szükség. Az eredményt korrigáló szankció hasonlít a reparatív szankcióhoz, de itt nincs szükség a jogellenes magatartás eredményének megsemmisítésére, az eredeti állapot helyreállítására, elegendő a tevékenység eredményének jogellenes vonásait megszüntetni. (**pl.:** építési engedélyben foglaltaktól eltérően felépített építmény lebontásának elrendelésére nincs szükség, elegendő az építési engedély mellékleteként becsatolt tervrajznak megfelelő átalakítás).

A közigazgatási jogi szankciók csoportosítása

XIII. / 6. Mi a szankciók funkciója IV.

6. Mi a szankciók funkciója (folyt.):

- **f) represszív szankció** → Célja a büntetés, a megtorlás és a megelőzés. Alkalmazása akkor indokolt, ha sem a jogellenes magatartáson, sem annak eredményén már nem lehet változtatni. Ultima ratio, akkor célszerű alkalmazni, ha más típusú szankció alkalmazása nem vezet eredményre. Megelőzése annak, hogy a jogsértő a jövőben ismételten jogsértést kövessen el (speciális prevenció), továbbá annak, hogy mások se kövessék el ugyanezt a jogellenes magatartást (generális prevenció). Represszív szankció kiszabható önmagában és más szankciókkal együtt is. Ilyen **pl.:** a bírság

KÖSZÖNÖM A MEGTISZTELŐ FIGYELMÜKET!

Ivan.Daniel@uni-nke.hu

